

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HÄÄLERANDJA

NR. 2

12. MÄRTSIL 1935

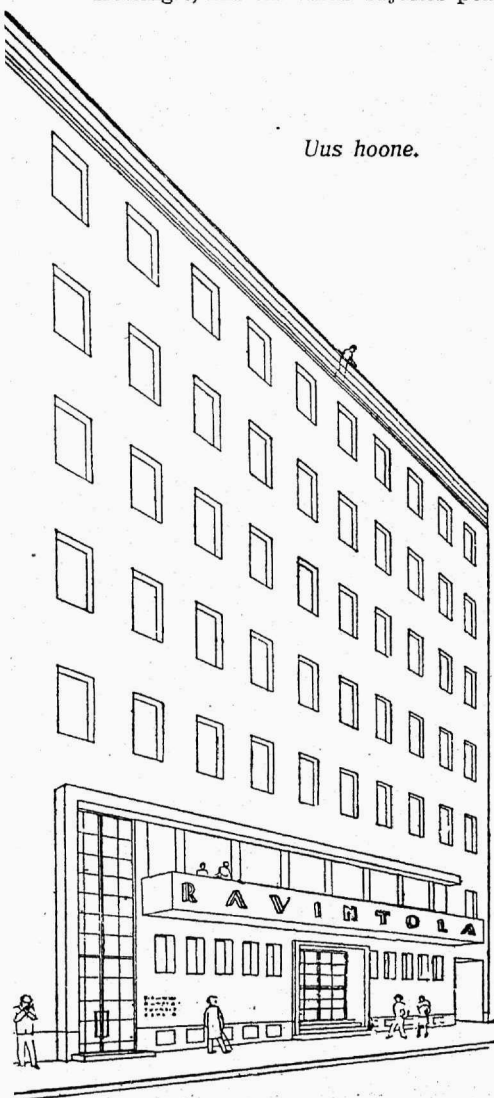
II AASTARÄIK

Trükitööliste maja Helsingis.

Soome trükitöölistes teostasid oma kauaaegse unistuse — läinud kuul valmis nende 7-kordne pilvelõhkuja Helsingis, mis tulevikus kujuneb pea-

linna trükitööliste mugavaks koduks ja kus asub nii Helsingi ühing kui ka liit. Hoone avamine toimus jaanuarikuu 26-dal vastava pidulikusega. Peale tervituskõnet J. Edelmanilt kanti ette muusikapalu nii „Elanto“ orkestrilt kui ka trükitööliste enda koorilt. Liidu juhatusliige Edv. Merikoski pidas seejärele ülevaate kõne senisest tegevusest ja uue maja valmisaamisest. Tervituskõned järgnesid vaheldamisi kunstilistele ettekannetele. Soome Ametiühingute Kesklidu poolt tervitas Soome trükitööliste liidu sekretär Louhikko, samuti olid tervitused ka kohalikkudelt osakondadelt ja teistelt töölisorganisatsioonidelt. Eesti trükitöölistes ei saanud kahjuks viibida soome seltsimeeste pidupäeval, kuid kahtlemata rõõmustavad ka eesti trükitöölistes soome kaastööliste saavutiste üle, sest nende võit on ka ühtlasi meie võit. Eeskujuga andes meile, virgutavad nad ka meid erksamale tegevusele.

Uus hoone.

OMA ABI — PARIM ABI.

Soome Trükitööliste Liidu toetus-kassade tegevus on viimasel ajal kordkorralt omandanud suurema tähtsuse. 1930—34. aastani on Soome Trükitööliste Liit maksnud oma liikmetele mitmesuguseid toetusi 2.011.76003 soome marka, s. o. umbes 16 miljonit eesti senti. Kuigi majanduslik olukord möödunud aastal on veidi paranenud ja tööpuudus vähenenud, siiski möödunud aastal makseti kõiki toetusi kokku 397.760,05 soome marka millest tööpuuduse ja reisutoetuseks makseti 261.55,80 smk. (eelmisel aastal 350.621,23 smk.), haiguse- ja matusetoetust 115.608,25 smk. (eelml. aastal 120.062 smk.), lisatööpuuduse toetust 14.000 smk. (eelml. aastal 35.666,75 smk.), vanaduse ja töövõimetuse vastu toetust 6.600 smk. 1933. a. abistamise summad olid 317.265,98 smk. ja 1932. a. 468.259,24 smk.

Trükitööstuse anarhiast.

Kuigi majanduskriis on avaldanud kogu tööstusele halvavat mõju ja sundinud neid produktiooni piirama ja tööliste arvu vähendama, võib siiski märgata vastavate statistiliste andmete najal et eriti selle all kannatab suur- ja kesktööstus. Väiketööstus aga seevastu näitab jõudsat kasvu.

Meid huvitab peamiselt poligraafiatööstus. Seal võime näha, et väiketrüki- ja köittekodade arv on järjekindlalt kasvamas. Nii oli: 1928. aastal 1—4 töölisega töökodasid 32, 1929 — 34, 1930 — 45, 1931 — 36 ja 1933. a. — 57. Nagu näeme, on väiketöökodade arv suurenenud peaaegu kahekordseks.

Kuigi tööturg selle aja jooksul ei näitanud sugugi suurenemist ega ei olnud ka mingit tõusu trükitoodete nõudmises, iseäralikuks nähteks võib seetõttu pidada sellist trükitööstuse „elustumist“.

Kui aga vaadelda sügavamalt sellise „elustumise“ põhjusi väiketöökodade näol, siis võib ka üldpildi saada kriisiaja omapärasustest.

Tööde hankimise otstarbel ja võistlusvõime tõstmiseks asusid paljud trükikodad oma sisseaadet masinate ja kirjade näol uuendama. Vanu püüti aga realiseerida, muidugi odava hinna eest. Oli ka neid trükikodasid, kes raskustesse sattunult müüsid ükskõik kellele omi masinaid, kui aga ostja leidis. Samal ajal kriisi tõttu vabanesid hulk trükitöö alal töötanud isikuid. Ettevõtlikumad neist hankisid endale tarviliku kapitali ja kasutades trükikodade pakkumisi, ostsid madalate hindadega kirju ja trükimasinaid, avades kohe töökoja. Et tööturul küllalt vabu käsi oli, siis oli neil piiramatult võimalus hankida endale madalate palkadega tööjõude. Ja nii võimegi näha, et on trükikodasid, kus ladu- jaile maksetakse 6—7 krooni nädalas! Trükitöö hinna määrab eestkätt 1) ettevõtte kulu (ülalpidamine, masinate amortisatsioon jne.), 2) tööliste palk ja 3) paberihind. Need väiketööstused omad kõik eeldused võistelda suurematega. Kui paberi hind on ehk enam-vähem ühtlane, siis asudes allpool igat arvustust viletsates töökojaruumides (üüri kokkuhoiu otstarbel) ja makstes viletsat palka ning vilistades kõigile töökaitses määrustele tööaja suhtes, on nad tõesti suutelised olnud tööhindu

alla viima. Aga nad on ühtlasi rikkunud ka töötellija maitset ja kuigi nende tööd on kvaliteedilt väga halvavad, meelitab tellijad trükitöö odavat hind. Ja nii lähevad tööturule halvavad trükitööd — sageli primitiivsed ja oskamatult tehtud — viletsate kirjajadega ja halvasti trükitud.

Sellised puht spekulatiiv-ettevõtted on suutnud mõjutada ka suuremate käitiste tööhindu alandama ja seda muidugi tööliste palkade alandamise arvel. Ja kui suuremate käitiste tööliste palgad ei ole veel viidud sellele tasemele, nagu see sünnib ülalnimetatud spekulatiiv-ettevõtetes, siis ainult tänu sellele, et siiski on veel töid, mille trükkimine on võimalik modernsetes trükikodades ja mille valmistamine n. ö. suuremate käitiste monopoliks on. Ja lõpuks ei ole ju palkade alandamise võidujooksul piiri ning võib käitisele lõputulemusena ainult kahju sünnitada kvalifitseeritud tööjõudude kaotamiseks näol. Siiski on need spekulatiiv-ettevõtted kiskunud enda kätte hulga tööd — blankettide, laululehtede, kvititungite ja palju muud pitsitööd. Aga lastes neil areneda, hakkavad nad ehk juba suuremaidki töid valmistama ja see sünnib juba praegugi ajakirjade, ajalehtede jne. trükkimise näol.

Võiks ju veel öelda, et suurem hulk töötuid leiab seal tööd. Kahjuks peab ütleva, et leidub neid töökodasid, kus harilikul päeva ajal töötav tööline läheb ööseks omale suitsu- ja viimaraha teenima sellises spekulatiiv-ettevõttes. Ja kui vaadelda arvusid, siis näeme, et kui 1928. a. 32 ettevõtetes töötas 84 töölist, siis 1933. aastal 57-s töötas 111 töölist, seega on keskmine 2,6 pealt langenud 1,9 peale. See ei tõenda sugugi töötute paigutust tööle!

Oleme seega suutnud analüüsida sellise „elustumise“ põhjusi, kahjuks peame ütleva, et see „elustumine“ on trükitööstuses valitseva anarhia tulemus. Sellise anarhia kahjulikkus on ilmne: 1) Ta rikub tööde kvaliteeti ja tellija maitset, 2) Kisub alla tööhindu ja tööpalku, 3) Tekitab ettevõtete ebatervet konkurentsi ja majanduslisi kokkuvarisemisi, 4) Ignoreerib töökaitses algelisi nõudmisi ja ruineerib tööliste tervist jne.

Võime omalt poolt öelda et meile, trükitöölisele, on see nähe ebasoovitav eriti seetõttu, et raske on orga-

Puhkekodu ehitamisest.

Pieni osakonna suvekodu Soomes.

Trükitöölise puhkekodu loomise küsimus näib raskemaks muutuvat, kui seda vast esialgu arvati. Riigivalitsus esitas omalt poolt küll mõned objektid vaatlemiseks ja seisukoha võtmiseks, kuid kahjuks osutusid nad äärmiselt viletsas seisukorras olevat ja kauged tähtsamatest ühingutest. Üldse pakuti 4 krunti ühes hoonega: Merikülas Narva all, Püssi jaamas end. mõisamoonakate maja Oru jaamas end. Konju mõisa süda ja Rakvere all Kütü mõisa süda. Kõikides paikades olid hooned seevõrra vanad ja lagunened, et nendes elamine oleks võimatu, kui mitte kapitalremonti või koguni hooned maha kiskuda ja uued asemele ehitada. Samuti ei olnud loodusliselt vastuvõetavad kohad — välja arvatud vast Merikülas. Kuid kõikide juures on puuduseks olnud ikkagi see, et nad liig kaugel asuvad nii Tallinnast kui ka Tartust. Seepärast liidu juhatus otsustas esitatud kohtadest loobuda. Vahepeal kestsid lähirääkimised põllutööministeeriumiga uute objektide asjas. Kuna põllutööministeeriumil uusi hoonetega kohti ei ole anda, siis püüti selgusele jõuda, kas ei oleks mitte võimalik saada riigimaadest vastava suurusega maatüki, kuhu peale võiks ka tarvilikud hooned ehitada. Läbi-

niseerida nende pisikäitiste töölisi, kus töölistel on peremees kohe turjal ja jälgib piinliku hoolega seejärele, et tööline ei hakkaks omi õigusi nõudma. Juba suuremates töökodades on raskem sellega, mis kõneleda siis veel neist pisitööstustest.

rääkimistel selgus, et oleks võimalik nii Aegviidus kui ka Kehras saada vastava maatüki, mis oleks planeeritud riigi maatagavarast. Kuna mõlemad kohad on loodusliselt kaunid, samuti asuvad nad rohkem tsentrumitele lähedal, siis liidu juhatus on kavasse võtnud nende kohtade üle selgusele jõudmise. Praegu on maal palju lund ja see raskendab nimetatud kohti vaatlema sõita, aga kuna ei ole nendega ka kiiret, siis teostatakse see reis kevadel. Alles siis on võimalik valida üks või teine maatükk.

Sarnase mooduse kasuks räägib ka see, et leitud maakohale oleks võimalik ehitada trükitöölise nõudele vastavad ehitised, kuna varem pakutud kohtadel olid ruumide jaotused väga halvad. Meil tuleb silmas pidada, et oleks rohkem üksikuid tube, kus siis puhkuselolijad võivad ka elada. Muidugi, kui aeg selleks jõuab, siis töötatakse välja ka üksikasjaline maja ehitamise kava, milline saadetakse ühes eelarvega ka ühingutele seisukoha võtmiseks.

Oleks soovitatav, kui kohtadel võetaks sõna puhkekodu asjus ja valgustataks selle küsimust „Trükitöölise“ veergudel. See aitaks palju kaasa nimetatud küsimusse selguse toomiseks.

*Uuno H. Immonen,
Soome Trükitöölise Liidu kauaaegne esimees.*

Trükiteösturite kongress Utrechthis.

Nagu trükiteösturite kogu ilmas, nii ka trükiteösturid on organiseeritud rahvusvaheliselt. Hiljuti pidasid nad Hollandis, Utrechthis oma 4. rahvusvahelist kongressi. Olgu siinjuures märgitud, et liidu keskkohat asub Berliinis, seega natside poolt juhitud.

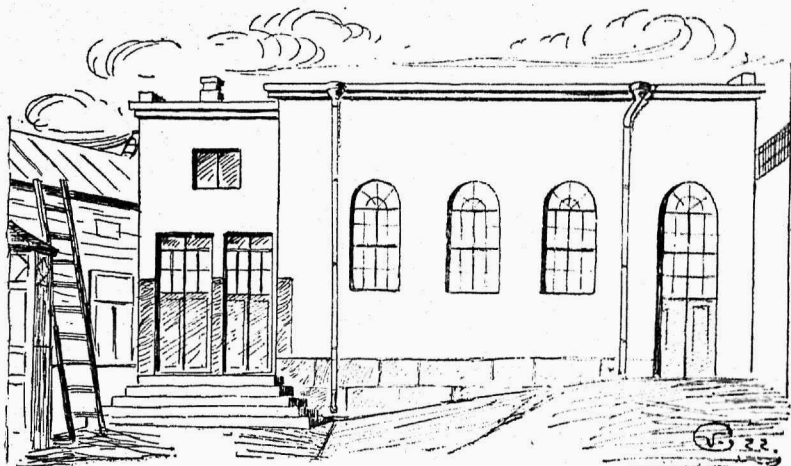
Kongressil olid esitatud 18 maad, nende hulgas ka Eesti. Päevakorra juure asudes andis esimees Austen (inglane) ülevaate trükiteösturite ühinemisest ja tuleviku väljavaadetest. Suurimat huvi pakkus trükiteösturite organiseerimine ja ettevõtjate kasvatusprobleemid. Otsustati riigivalitsuste vahel kokkuleppele jõuda et ühe maa trükiteösturite pojad saaksid töötada tööjuhtimise oskuse kätteõppimiseks ka teistes maades n. ö. vahetuse alusel.

Järgmine referent käsitas hindade taseme ja hindade hoiu küsimust. Holland oli juba jõudnud sellele tasemele, kus igasugune nurgatagune konkurents ja viletsate trükiteodete trükimine kõrvaldatud on. Kongress ühines ühemeelselt referendi seisukohtadega. Peeti referaati ka trükitehnika edusammude üle nii paberiteöstuses, ladumismasinade süsteemis jne. Viimane referent (norralane) käsitles võitlust ebaterve konkurentsi, samuti ka arvukate trükikodade asutamise vastu. Norras on kokkuleppe saavutatud paber- ja masinatehastega, mille järele trükikodadele, kes ei vasta tööstuse normidele, ei müüda trükimaterjali. Trükikodade asutamise juures on üles

seatud mitmesugused põhinõuded, nagu kapitali suurus jne. On loodud eriline fond, mille summadega kaetakse vanade trükimasinate lammutamise kulu. Trükimasinad, mis üle 25 aasta vanad, ei tohi üldse tegevust jätkata.

Rahvusvahelise büroosse valiti Austen-Leigh (London), Stämpfli (Bern), Frisch (Berliin), Korthuis (Haag), Haegsstroem (Upsala) ja Graewe (Genua). Järgmine kongress peetakse 1937. aastal.

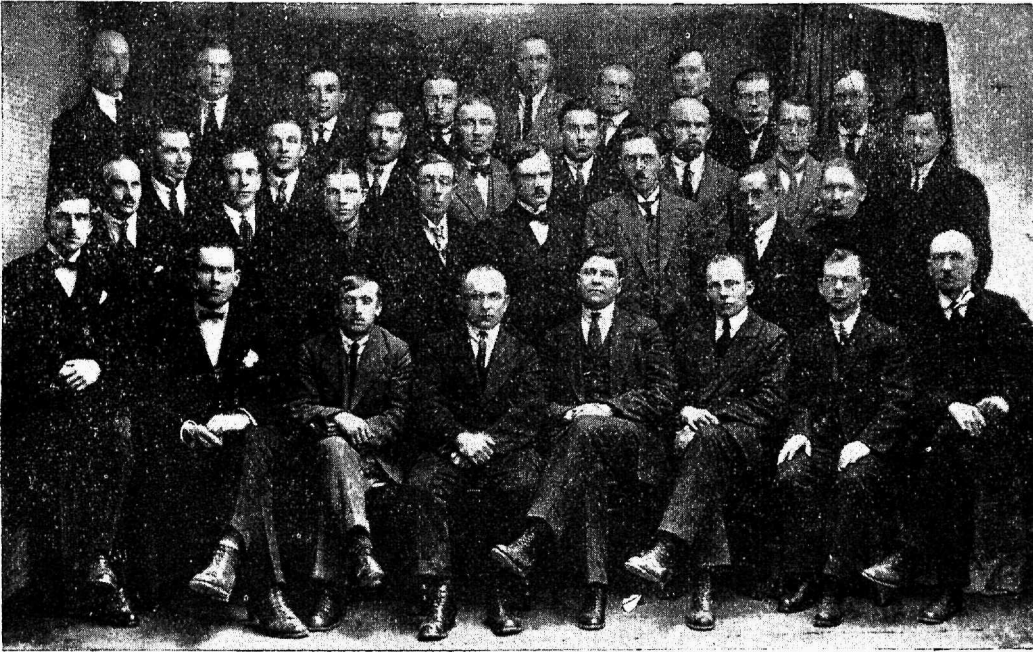
Ülaltoodust selgub, et trükiteösturid on aegade surve all asunud ka endi ridade koondamisele. Majanduskriisi tõttu on suuremad trükikodad sunnitud end piirama ja seda kasutavad mitmesugused ettevõtjad, ostes odavamalt masinaid ja materjali raskustesse langenud suurtrükikodadelt. Seega tekib uusi trükikodasid kui seni (nagu meilgi Eestis), kes aitavad kaasa anarhiale trükiteöstuses. Tekib kibe võitlus, mille all kannatavad nii tööde kvaliteet kui ka tööliste palgad. Kuigi ettevõtjad tööliste palkadest eriti ei hooli, siiski on nad sunnitud ka neid ühtlasel tasemel hoidma, et saaks omi kalkulasioone tööde juures teha. Anarhilises olukorras on see võimatu, sest ikkagi leidub neid nurgataguseid ettevõtjaid, kes kisivad tööliste palga veel madalamale ja teevad töö odavamalt. Siit ka püüd endi ridu ühtlustada ja ebaterve konkurentsi hävitada.

Helsingi trükiteösturite vana maja.

Eesti Trükitöölise Liidu sünd.

(Järg 4).

II Trükitöölise Liidu kongressi saadikud.

II kongress avati J. Kuthmani poolt „Töölise Keldris“ Vabaduse puisteel. Saadikuid oli Tallinnast 19, neist 4 raamatuköitjate poolt, Tartust 7, Narvast 2, Pärnust 1, Viljandist 1, Valgast 1 ja Võrust 1 saadik. Kongressi juhatusse valiti Laks, Maasik ja Lall. Sekretariaati valiti Virk¹⁾, J. Ode, J. Kraan²⁾ ja Üle. Valimised näitasid, et majandusmeeste vool on kongressil enamuses. Eriti ilmneb see saadik Rio sõnavõtul, kes paneb ette kongressi viia üle s/s. „Kalevi“ ruumidesse Vene turul. Kuthman vaidleb sellele ägedalt vastu, samuti teatab Mahlberg, et tema, kui kongressi korra eest vastutaja, lõpetab käesoleva kongressi. Tallinna saadikud on aga juba seda ettenäinud, nõutakse telefoniteel politseivalitsuselt vastavat luba kongressi pidamiseks teises

¹⁾ Praegu Tartus väljaspool ametiühingut.

²⁾ Nüüd Tallinnas vanadekodu juhatajana.

ruumis ja kui see saadud, siis läheb kongress täies koosseisus „Kalevi“ ruumidesse oma tööd jätkama. Vana liidu juhatus näeb selles endale umbusalduse avaldamist ja teatab, et ta paneb oma kohustused maha ja aruannetega ei esine. Ainult juhatusliige Virk teatab, et tema jääb juhatusse edasi, samuti teatab ka juhatusliige Ott, et tema kannab ette rahalise aruande. Mahlberg püüab kongressi tööd takistada, veel mandaatide mittekätteandmisega, mille tõttu mandaatkomisjon ei saa oma tööd lõpetada, kuid viimaks lööb käega, ja annab mandaadid üle.

Kongressil refereeris L. Johanson³⁾ trükitöölise tervishoidlistest ja hariduslistest küsimustest, samuti ka

³⁾ Sotsialistlik rahvasaadik, „Töö ja Tervise“ toimetaja. Pidi kõnelema küll O. Gustavson, praegune ESTP sekretär, kuid loobus, kui kongress läks „majandusmeeste“ võimusesse.

J. Ode.

A. Schulbach⁴⁾ teemil: mis peavad trükitoölised tegema oma sihtide kättevõitmisel? Võeti vastu liidu põhikiri, kodukord ja põhilased organiseerimise ja haridusliste küsimuste kohta. Uus liidu juhatus kujunes koosseisult järgmiseks: Tallinnast valiti J. Vaddi, J. Ode, K. Kõtsi⁵⁾ ja A. Laks, Tartust A. Lall ja J. Virk. Narvast valiti Ad. Maa-sik. Liidu liikmemaksuks määrati 10 protsenti. Võeti vastu ka veel terve rida resolutsioone, milledest avaldati lahtust endisele liidu juhatusele ja asjaajajale. Uue juhatusele pandi südamele loobuda igasugusest puhtpoliitilisest võitlusest ja asuda majanduslikule tegevusele, jättes poliitika poliitiliste erakondade hooleks ja iga liikme isiklikuks asjaks. Nii lõppes käremeelsetele kongress täieliku fiaskoga.

Uus liidu juhatus valis liidu esimeheks A. Laksi, sekretäriks J. Virki, kes ühtlasi valiti ka palgaliseks asjaajajaks. Liidu juhatuse esimeseks sammuks oli ühendusse astumine Bernis asuva rahvusvahelise trükitoölise kutsesekretariaadiga. Sel puhul kirjutab „Töölise Hää!“ nr. 23 sapis märkuse: „Liidu juha-

tus tegi kõigepealt ühe uinaku peale rasket võitlust, s. o. klassiteadlikkude tööliste kõrvaldamist liidust“. Ja edasi: „Otsustati kongress (järgmine) kokku kutsuda 3. ja 4. juunil 1923 ja liit ühendada rahvusvahelise trükitoölise kutsesekretariaadiga, mis üks lahutamata osa kollasest Amsterdamis rahvusvahelisest tööliklassi killustajate internatsionaalist. Otsustati veel oma kollane ajakiri „Trükitooline“ välja anda, mis oleks ristija Johanneseks teel kollasesse mädamülkasse“. Jne. jne.

Oma tegevuses ilmutas uus liidu juhatus rohkem aktiivsust, kui eelmine. Otsustati valmistada liikme- raamatuid, mida tuleb kõigile liikmeile anda vormis, nagu see rahvusvaheliselt kindlaksmääratud on. Protesteeriti valitsuse ees töösturite kavatsuste vastu end. gildede varanduste endale kiskumisega. Viljandis, Pärnus ja Rakveres käis instrueerimise ülesandel asjaajaja Virk. Valitsusele esitati ka nõudmine välismaalaste töökeelu asjas. Anti välja kollektiivlepingute kaitseks ka vastav kirjandus. Samuti nõuti riigivõimult ka ületunnitöö ja öötöö keeldu. Viidi läbi ka töötute registratsioon ja statistiliste andmete kogumine trükitoöstuse kohta. Valitsuse poole pöörati ka palvega, et võimaldataks 4 trükitoölise saatmist Saksa- maale sealsete trükiloodega tutvumiseks ja täiendamiseks, samuti nõutati ka toetust trükitehnilise kirjanduse kirjastamiseks.

(Järgneb)

J. Üle.

⁴⁾ Praegu keskerakondline rahvasaadik, „Vaba Maa“ toimetuse liige.

⁵⁾ Nüüd R. Tohverit trükikojas faktoriks.

„Tööliskoda“.

Mõne aja eest oli tõstetud meil, Eestis, tööliskoja küsimus, missugust institutsiooni organiseeritud tööliskond oli üksmeelselt eitanud — nii Narvas, Tartus kui ka Tallinnas. Alateadlikult suhtus tööliskond sellisele „avalik-õiguslikule“ asutusele eitavalt, kuna ta ei oleks muud toonud kaasa, kui mõnede naiivide tööliste usku sellise koja võimistesse tema õigusliku olukorra parandamisel.

Toome näite, kuidas on Rumeenia tööliskond selle kojaga sisse kukkunud. Omal ajal pandi see seadusega maksuma ja asutati 24 ringkondlist tööliskoda. Siis nähti, et kodjad püüavad tõesti omi ettepanekuid esitada tööliskonna olukorra parandamiseks ja muutuvad seetõttu vastuvõtma-

tuks jõukale kihile. Valitsus viis läbi reorganiseerimise ja vähendas kodade arvu 16 peale. Samuti viidi läbi ka see muudatus, et kodade juhatus senise valitava asemel tehti määratavaks. Muidugi määramisel võeti siis arvesse seda, et juhatus oleks valitsusele vastuvõetav. Ja nii muutusid tööliskodjad puht valitsuse-aparaadi osaks, kuna töölistel ei jäänud muud õigust, kui ainult maksude maksmine tööliskoja heaks. Kaasarääkimise õigust neile ei jäänud. Tööliskond ongi juba arusaamisele jõudnud selle koja ümber võitlemisel ja seadis endale ikka ja ikka vana põhimõtte: meie ehitame tugevaks oma ametiühingud — meie võitlusasutused, sest siis oleme meie paremal teel.

E. T. Keskliidu tööst.

Tööliskoja küsimus näib keerulisemaks muutunud. Juba kauemat aega liikusid kuuldused selle sisseseadmisest, eriti võitles tema ellukutsumise eest sotsialistlik partei. Ametiühingud seevastu on eitavalt suhtunud kavatsusele kui üleliigsele asutusele. Seepärast, arvesse võttes ka tööliskoja hääletajate kontingendi loomise raskust, ei ole veel suudetud täielikule selgusele jõuda tööliskoja ilme suhtes.

Rüügimajandusnõukogusse valis Eestimaa Töölisühingute Keskliit kaks esitajat: A. Gustavson (meremeeste org.) ja K. Must (trükitöölise org.). Nõukogu ülesandeks on valitsusele abiks olla majanduslike kavatsuste teostamisel ja vastavate seaduste kohta seisukoha võtmine. Võib aga kindel olla et töölisesindajad ei suuda seal palju ära teha, kuna majandusnõukogus on üldse 25 esindajat, seega 23 kodanlast.

Lükkmete arv E. T. Keskliidus näitab tugevat kasvu. Praegu on juba üle 7000 organiseeritud ametiühinglast.

Provatseerivate kirjutuste puhul „Rahva Sõnas“, mille sihiks valitsusvõimude kutsumine ametiühingute siseelu korraldamiseks (sic!), on kutsunud esile ägedaid proteste ametiühingutes. Tõrjutakse kategooriliselt tagasi E. Joonase väited, nagu tõstaks kommunistlik vool ametiühingutes pead ja püüab vabaametiühinguid üle võtta. Keskliidule

saabuvad vastavad protestid ametiühingutelt.

Palga alammäära seadus on kuuldavasti valitsusel kavatsusel. Kuis see välja kujuneb on raske ette kujutada, kuna puudub lähem ülevaade.

ETK kongressi kokkukutsumine on esialgu seismas, kuna prefekt tühistas esiteks antud loa. Soovitati kongressi kokkukutsumist paremate agadani; nähtavasti andsid põhjust kongressi keelamiseks ebaõiged teated, mis levitati „Rahva Sõna“ ja sellele lähedal seisvate inimeste poolt. Praegu püüab Keskliit selle loa uuesti nõutada.

E. Merikoski,

Soome Trükitöölise Liidu abiesimees.

ORGANISATSIOONILINE ELU.

Märkeid Tallinnast.

Lüükmete juurevool

Tallinna Trükitööliste Ühingusse kestab. Igal juhatusel koosolekul võetakse vastu trükitööliste ühisesse perre uusi liikmeid. Enamus sisseastujaist on juba varematal aegadel olnud liikmed, kuid peale streiki on eemale jäänud. Nüüd aegade ja meelte rahunedes pöörduvad nad uuesti tagasi oma organisatsiooni. Kuid tuleb juure ka nooremata generatsiooni, kellel veel ühingu tööga ei olnud tegemist. Praegu on Tallinna ühingus umbes 160 liiget, seega võites jälle esikoha kodumaa ühingute seas liikmearvuga.

Riigitrükikoja usaldusmeheks

määras ühingu juhatus *Emil Reimansi*, kuna senine usaldusmees *Konstantin Gern* läks teenistuse huvides „Päevalehe“ trükikotta üle ülem-masinameistriks. Riigitrükikoja töölised on viimasel ajal eriti aktiivseteks muutunud ja sealt kuulub ühingusse suur hulk töölisi.

Raamatukogu tüüenduseks

tellis Tallinna ühing „Looduse“ väljaandel ilmuvat LKR-i ja LUB'i 1935. aasta peale. Võimaluse korral püütakse raamatukogu veelgi täiendada.

Ühingu peakoosolek

tuleb kokku arvatavasti märtsi lõpul, missugusel koosolekul tuleb uue juhatusel valimine, kassa rahalise aruande kinnitamine ja 1935. a. eelarve vastuvõtmine.

Töötuid

on ühingu juures registreeritud kaks ühingu liiget. Samuti invaliidsuse abi peal on kolm liiget.

„Vaba Maa“

trükikoja töölised tahavad, endile töölisvanemat valida. Kahjuks vastas trükikoja omanik sellele algataja päevapealt lahtilaskmisega. Arvatavasti ei heiduta see töölisi, vaid valimised toimetatakse ikkagi ära.

Palju tööd

on viimasel ajal märgata trükikodades, mis omakorda aitab tööpuudust trükiteadlaste seas vähendada.

Pisitrükikodade

arv on viimasel ajal tublisti kasvanud. Iga mees, kes muretseb endale mõned kirjad ja trükimasina, on oma kohuseks pidanud avada trükikoja. Muidugi võistlevad nad ägedalt omavahel ja püüavad tööhindu alla viia.

Vastla-ball Tallinnas.

Vabariigi aastapäeval, 23. veebruaril, korraldas Tallinna Trükiteadlaste Ühing „Seltskondlikus Majas“ kinnise vastla-balli endi liikmetele ja uude poolt kutsutud külalistele. Koos oli üle 200 inimese ja pidutuju oli kõigil hea. Vastla-balli avas tervituskõnega ühingu esimees K. Gern. Tantsu vaheaegadel kanti ka eeskavalisi numbreid. Eeskava täitsid „Estonia“ ooperijõud pr. Adler laulus, kandes ette rahvalaule ning Chopini „Küsimused“. Pr. Mizzi Möller esines Joosep Tootsina, kutsudes esile naerutuju oma ettekandega tänapäeva akuutsete küsimuste üle. Tants-duo „Cartana Dalvy Sisters“ kandsid ette menuga „Indiaanlaste“ tantsu. Pidustused kestis kella 3-ni hommikuni ja oli igatepidi korda läinud, võimaldades Tallinna trükiteadlastel kord aastast kokku saada väljaspool ametiühingu ja töökoja ruume.

Paljud pidul viibinud väljaspool ametiühingut töötavad trükiteadlastel lubasid astuda ühingu liikmeks.

TARTU ÜHINGU ARUANDEST

Liidule saabus Tartu ühingu aastaaruanne 1934. a. kohta millest võime olulisema osa ära tuua.

Juhatus koosnes: Aleksander Assor — esimees, Georg Lind — laekur, Johannes Jääger — sekretär, Gustav Raamat — abilaekur ja Oskar Koplus — abiesimees ja abisekretär. Ühingul on omad rumid Filosoofi tän. 11. Ühingu on juhtinud töölisvanemate valimisi „Postimehe“

O. A. Nyman.

Soome Trükitöölise Liidu laekur.

trükikojas, kus töölisvanemaks valiti Abel Kuusk, Mattieseni tr. — Volde-mar Pertels ja „Ilutrüki“ tr. — Oskar Koplus.

Liikmeid oli 1. jaan. 1935: mehi 109, naisi 25. Kokku 134. 1934. aasta jooksul tuli juure liikmeid 32, lahkus mitmesugustel põhjustel 14.

Koosolekuid peeti liikmetele 3, juhatusse koosolekuid 51 ja pidusid ning koosviibimisi 2.

Sektsioonidena töötasid ühingu juures kultuurtoimikond, näite-, laulu-, spordi- ja maleringid.

Raamatukogus oli 1378 köidet väärtuses Kr. 832.80. Ühingul oli varandust Kr. 4.827.34 väärtuses. Tulude-kulude aruanne bilanseerus Kr. 3.448.74 peale. Kulud on propa-ganda peale Kr. 397.62, töötute toetus Kr. 285.75, haiguse ja invaliid-suse puhul Kr. 471.48 jne.

Valga osakonnas,

mis töötab Tartu ühingu juures, oli liikmeid 10, aasta jooksul tuli juure 4 uut liiget.

Tulud-kulud bilanseeruvad Kr. 275.97 peale. Suurim väljaminek on töötuile Kr. 132.50.

Osakonna juhatuses on esimehena Johan Lind ja sekretärina Karl Mõttus.

Võru trükitöölised organiseerumas.

Võrus on kolm trükikoda, millel on kokku töötab umbes 40 trükitöölise. Ühtegi organisatsiooni koha peal ei ole, mistõttu puudub igasugune võimalus koos käia või ühiselt mingeid paremusi nõuda.

LIIDU JUHATUSE TEGEVUSEST

Eestimaa Töölisühingute Kesklüüdi kongressile saadikute valimise kohta nõutati seisukohad ühingutelt. Selle alusel jäeti saadikute valimine Tallinna Trükitöölise Ühingu koraldada.

Raamatuköitjate ühing likvideeriti ja nende varandus võeti nimekirja vastu liidule üle. Endised ühingu liikmed lähevad üle Tallinna Trükitöölise ühingu.

Puhkekodu küsimuses tehti lõpulik otsus, millega loobuti ettepanud maakohadest. Lähemalt on küsimus selgitatud artiklis.

Rinnamärke telliti juba 200 tükki, mis kõik liikmetele laiail saadeti. Rinnamärk leidis ootamatult elavat poolehoidu ja arvatavasti tuleb neid veel juure tellida. Rinnamärgi hinnaks on Kr. 1.75 ja valmistatud H. Kiiveri töökojas.

Viimasel ajal, organiseerimise hoo tõusuga, on see ulatunud ka Võru linna. Juba on tärnanud mõte hakata organiseeruma ja otsitakse teid, kuidas seda teostada. Varemadel aegadel, enne suurt streiki 1928. a., töötas Võrus Tartu Trükitöölise Ühingu osakond. Streigi tagajärjel lagunes see, majandusliselt ja moraalselt löödud trükitöölised kaotasid usu organisatsiooni ja nii jäi koha peal töö soiku.

Kuid see seisukord ei võinud igavesti kesta ja nii hakkab organisatsiooni tarve uuesti tärkama. Kuidas seda teha — kas iseseisva ühinguna või mõne teise ühingu osakonnana, — see selgub Võru kolleegide otsusest.

Hiljuti käis Võrus liidu juhatusse liige K. Must, kes puutus kokku sealsete kaasvõitlejatega. Kaasatoodud muljed lasevad ennustada Võru selt-simeeste peatset tegevuse alustamist. Liidu juhatus oli organiseerimise otstarbel saatnud informatsiooniks ka liidu ajakirja „Trükitöölise“ ja asunud kirjavahetusse sealsete kolleegidega.

Petseris

ei ole ka veel organisatsiooni, kuid võib loota, et ka sealsed trükitöölised hakkavad end liigutama. Liidu juhatus on astunud ühendusse ka sealsete kolleegidega.

Trükiteöliselised seisuslikus riigis.

Mida võib oodata seisuslikult riigilt töölisloend, selle kohta vastab kujukalt Austria praegune olukord.

Austria trükiteöliste keskorganisatsioon ühes osakondadega on antud valitsuse poolt nimetatud juhi meelevalla alla, kuna tööandjate organisatsioon oma tegevuses puudutamata on jäänud.

*

Sotsiaalministri poolt väljaantud määrused liikmete vastuvõtu kohta ametiühingutesse näevad ette, et „liikmeks ei tule vastu võtta neid, kelle kohta on kahtlus olemas et ta tahab organisatsioonis klassivõitluse või partei sihte taotleda“. Tööandjad võivad oma klassivõitlust takistamata arendada tööliste töötingimuste allasurumisega ja seda ei takistata.

*

Sotsiaalminister määrab organisatsioonidele esimehe ja selle abi, nii Keskliidu, kutseliidu kui ka kohapealsete organisatsioonidele.

*

Austria trükiteosturid katsusid läbiviia lühitöö süsteemi trükikodades muidugi vastava palga alandamisega. Valitsuse poolt nimetatud

trükiteöliste liidu esimees Fiedl kutsus sel puhul kokku trükiteöliste koosoleku ja katsus ettevõtjate seisukoha põhjendada, kui trükiteöliselised lükkasid ettevõtjate ettepaneku tagasi. Siis kutsus esimees kokku usadusmeeste koosoleku, aga ka seal seisti ühemeelselt vastu. Siis kutsuti kokku ülemaaline ühingute konverents, kus see küsimus uuesti ülesvõeti. Ka seal vaatamata, et vaieldes kestsid ligemale päev otsa, lükati selline tööndala lühendus tagasi. Samal konverentsil oldi sunnitud aga vähendada abistamise määrasid, kuna ametiühingute kassad on tühjad. Trükiteölistel on kassa puudu jääk läinud aasta märtsist kuni detsembrini olnud 848.820 shillingit. Reisuabi vähendati 40 helleri võrra, samuti tugevalt kärbiti töötuse puhul toetus ja invaliidsuse abi. Kriisitoetus kärbiti ka poole võrra, mis eriti töötute seisukorda raskendab. Valitsuse korraldusega kustutati trükiteöliste ridadest ka riigi trükikoja tööliselised.

*

Ülaltoodust on näha, et vabaametiühinglasi on veel küllalt ka valitsuse poolt loodud ametiühingutes, kes valmistavad nii mitmel puhulgi valitsuse ametnikele peavalu.

Lühidalt välismaalt.

Belgias ei ole veelgi tariifide asjas selgust. Näib siiski, et olukord on trükiteölistele soodsamaks muutunud. Nii loodi Brunin-Liberti firmaga Monsis kokkulepe, mille alusel vallandati kõik streigimurdjad ja asemele võeti organiseeritud tööliselised. Üldine tööleping näib tulevikus maksvusele pääsevat. Veel on streikimas üle maa 10 ettevõtet 80 töölisega, kes vaimustusega panevad vastu ettevõtjatele, kuigi leidub ka streigimurdjaid.

Samal ajal on valitsus ettevõtnud ka osalise töötaoleku abi kärpimise, samal ajal töstes kohustusliku maksu vastavasse fondi 1 frangi võrra. Seetõttu peetakse lähematel päevadel trükiteöliste liidu erakorralist kongressi, kus see küsimus arutusele tuleb.

Prantsusmaa trükiteöliste liit peale peetud kongressi läinud aastal määras liidu tulevased sihtjooned.

Vastavalt sellele tulid ümbervalimisele ka liidu juhatuse liikmed, miliseid valimisi peeti läinud aasta detsembris. Kuna põhikirja kohaselt tuleb igalt 1.000 liikmelt valida 1 juhatusliiget, siis valiti sedapuhku 23 juhatusliiget. Kuigi opositsioon, tahtis viia ka omad juhatusse, siiski valiti vana juhatus tagasi. Uus liidu juhatus koosneb: 14 ladujat, 4 trükikijat, 2 litograafi, 2 raamatukõitjat ja 1 korrektor. Samal ajal oli palju tegemist ettevõtjate kallaletungiga tööliste palkadele. Praegu on streigivõitlus käimas Grenobles ja Lyonis 800 töölisega, samuti ka St. Etienne. On võimalik streik ka Marseille's, Chambéry's, Aix-les-Bains ja Clermont-Ferrand'is.

Jugoslaavias on ettevõtjad ja trükiteöliselised sõlminud kokkulepe palkade kohta kuni 30. juunini 1936. aastani. Töötute arv näib kasvavat. Poliitiline elu näib veidi vabamaks

muutuvat, eriti tunnevad trükitoölised huvi see eest, et kaoks eeltsuursuur ja muudetaks vabamaks ajakirjandust.

Luksemburgis näib ka olukord paranenud olevat ja ei ole enam nii palju töötuid, kui seda mõne aja eest oli.

Norras on senine trükitoöliste liidu esimees Olav Hindahl valitud ülemaalse ametiühingute keskliidu esimeheks. Seetõttu astus ta esimehe kohalt tagasi ja tema asemele valiti Emil Torkildsen.

Hispaanias vaatamata tööliskonna raskele kaotusele, mille järel dusele kaotasid elu arvurikas kogu ametiühinglasi, on hakatud uuesti omi ridu koondama. Eelmises numbris tõime teate, et Hispaania trükitoölised võivad oma tegevust uuesti jätkata, mis näitab, et valitsus ei suutnud siiski murda tööliste eneseorganiseringimist.

Tsheehhoslovakkias on trükitoölised vaatamata tööandjate katsetele halvendada kollektiivlepingut siiski suutnud niivõrd ühtlaselt võidelda, et võidi saavutada kokkulepe tariifide kohta, mis ei erine vanast kuigi palju. Uut on selles kokkuleppes ainult see, et trahvirahad, mis konfliktide puhul üks või teine pool vahekohtu otsusel maksis, ei lähe enam vastaspoole kassasse vaid see maksetakse erilise fondi. Samuti on ka vähemad muudatused läbiviidud. Nii võivad ettevõtjad töölevõtmisel valida töötute nimestikust endale sobivad töölised, usaldusmehed võivad valitud saada mitte alla 6 töölisega käitises, kusjuures nõutakse, et kõik märkused ja parandused, mis usaldusmehed käitisele esitavad, peavad kirjalikult tehtama. Monotype ladu- jaile kui ka ajalehtede juures tööta- jaile on läbiviidud vähemad parandused ja palgatingimused. Puhkus- aeg jäi 14 päevaliseks ettevõtja poolt palgamaksmisega puhkuse ajal. Nii jäi oodatud konflikt trükitoöstuses tulemata, mis muidugi on kasuks mõlemile poolele.

Kuidas *Saksamaal* asjad arenevad, näitab kujukalt virr-varr liidu juhatuse. Ühe ja kolmveerand aasta jooksul on juba 4 liidu juhatust ümbervalitud, mille üle sakslased naeravad, kuna enne natside võimuletulekut oli niipalju juhatusi vahetatud alles 67 aasta jooksul. Huvitav on sealjuures, et senise juhi Coleri ametist tagasi astumise kohta ei kirjuta

liidu ajakirjandus ühtki rida. Mõeldakse, miks ongi rumalatel alamatel tarvis teada kõiki, mis ülal sünnib. „Korrespondentis“ ilmus hiljuti ka ülevaate liikmete arvu ja töötute kohta. Nagu selles ülevaatest näha, registreerib ametlik statistika trükitoöstustes töötajate arvu 108.818 liikme peale, kusjuures töötuid nende hulgas on 24.598, või 22,6 protsenti. On ju teada, et valitsuse korraldusega on alla 25 aasta noortöölised on viidud töölaagritesse, et võimaldada vanematel trükitoölistele tööd. Nii ei ole ülaltoodud töötute arv kuigi tõenäollik, vaid ta peab kaugelt suurem olema. Aga ka nüüd võib juba öelda, et lubadused töötute kaotamiseks on jäänud ainult lubaduseks, kui selle statistika alusel iga 5 trükitoöline on töötä.

*Uruguay*s kestab juba kolmandat kuud trükitoöliste streik, kus Montevideo trükitoölised nõuavad palgakõrgendust. Ettevõtjad vastasid sellele streigile lokaudiga. Võitlus kestab praegu edasi.

„Korrespondent“ raskustes.

Saksa trükitoöliste ajakiri „Korrespondent“ on 1. detsembrist 1934 läbi elanud uue muudatuse. Kui varimatel aegadel enne rahvussotsialistide võimuletulekut ilmus „K.“ kaks korda nädalas, siis ilmub ta nüüd 3 korda kuus. Kuna ajakiri on pea-aegu sundusliku tellimisega, siis on tiraash tõstetud endise 180.000 pealt 360.000 peale. „Korrespondent“ oli minevikus tähtsamaks ja juhtivaks leheks rahvusvaheliste kutsealaliste lehtede seas, nüüd on ta muutunud püdi-padi leheks, mis hiilgab ühekülgsete ja ähvardavate artiklite poolest, mis muidugi midagi õpetlikku ei paku Saksa trükitoöliskonnale. Sama sisu väärtuse langus tabas ka teisi spetsiaal-ajakirju, mis olid sunnitud lugejaskonna vähesuse tõttu kõrgendama omi hindu eksemplarilt 60 pennilt 1 margale. Ajakirjad on muudetud suuremalt osalt isiku kultuse harrastajaiks ja toovad järjekindlalt juhtivate isikute pilte, milliste vaatlemine otsivale trükitoölisele midagi ei paku.

Nii tuleb see, mis tulema peab: vana liit hävitati vägivallaga ja endaharimise töö surmati isikukultuse propageerimisega. Võib juba ette näha selle lõppu.

Pilk minevikku.

A. Serben.

(Järg 2.)

Nüüd läksin „Rigaer Tageblatti“ juurde ja küsisin temalt: „Kuidas Teie tohite mind telefoni kaudu laimata, sest see on seadusega keelatud?“ Scheffers oli kokkunud ja ütles: „Mina ei ole Teie kohta midagi rääkinud. Võib-olla, et Schults on seda teinud.“ Siis kutsus ta Schultsi kontorisse ja küsis temalt: „Kas Teie olete telefoni kaudu midagi härra Serbeni kohta rääkinud?“ See vastas häbemamatult: „Ja olen.“ Nüüd käratas Scheffers vihasealt Schultsi peale: „Kuidas Teie tohite minu teadmata minu nimel telefoni kaudu inimesi laimata? Vaadake ette, et seda tulevikus ei kordu.“ Schults kadus kontorist kui läbipeksetud koer. Scheffers ütles mulle: „Nüüd kuulsite ise, et mina selles süüdi ei ole.“ Ta tegi mulle ettepaneku tema juures edasi töötada, aga mina ei võtnud seda niisuguses olukorras vastu. Selle peale ütles Scheffers: „Siis ei või ma siin midagi parata. Ma maksan Teile kahe nädala asemel nelja nädala palga välja, aga Teie peate mulle allkirja andma, et Teil minult enam midagi nõuda ei ole ja Schultsi võite kohtusse kaevata.“ Sellega olin nõus.

Sellest juhusest on näha, et tolleaegsed omanikud ei olnudki nii karmid, nagu nende kõrvapuhujad ja kintsukaapivad faktorid. Juha tol ajal olid Riia faktorid omavahelise klubi asutanud, kus nad kord nädalas „Tivolli“ restoraanis koos viibisid ja intriige plaanitsesid, kuidas neile mittemeeldivaist abitöölisest kergemalt lahti saada ja neid boikoti alla panna.

Üks vanemaist seltsimeestest, sakslane Friedrichs, tegi ettepaneku: „On viimane aeg, et meie Riias Saksamaa eeskujul trükistöölise ametiühingu asutame, mille kaasabil meie oma õigusi võime kaitsta, sest ühendus kõvendab.“ See ettepanek kiideti heaks ja võeti ka vastu.

Veel samal õhtul valmistati ankeetlehed, millised ma teisel hommikul trükikodades laiali kandsin, et teada saada, kuipalju meil mõtteosalisi leidub. Kolmandal päeval korjasin ankeetlehed kokku ja meie üllatus oli suur, kui leidsime, et peale faktorite kõik Riias töötavad seltsimehed oma allkirja olid annud.

Neid oli üle 200. Nüüd valiti ka 6-liikmeline asutava ühingu komisjon, kes Saksamaa eeskujul põhikirja ja kodukorra pidi välja töötama ning seda vene, läti ja eesti keelde tõlkima. 1904. a. sügisel anti see põhikirja ja kodukord Liivimaa kubernerile M. A. Sinovjevile kinnitamiseks, kes seda ka 1905. a. algul kinnitas ja samal ajal registreeriti.

Et mina tol ajal Riias boikoti all olin ja seal tööd ei leidnud, siis ei võinud mina ka enam sellest asutamisest aktiivselt osa võtta. Nii siis olin ma sunnitud seekord Riias lahkuma ja sõitsin Peeterburki, kus tööd laialt leidis ja ka boikotti karta ei olnud. Riiga jäin kontakti.

Nii siis asutati 1905. a. algul „Esimene trükistöölise ametiühingu Riias“, mille osakondadena Miitavi, Tartu ja Tallinn kuulusid. Sama aasta sügisel suleti aga Riias asetatud rahustuste tagajärjel karistusalkade juhilt oberst Orlovilt „Riia trükistöölise ühingu“ ja ta varandus konfiskeeriti, kuna ta osakonnad puutumata jäid ja nad põranda all edasi tegutsesid.

1906. a. jaanuaris sõitsin jälle Riiga, kus ma neljandat korda Håckeri juures tööle asusin. Trükistöölisel sel ajal suletud ametiühingu asemel uut ei olnud veel. Märtsikuu algul lasti uuesti ankeetleht trükikodades ringi käia, kus üles kutsuti ennast jälle organiseeruma ja uut „Balti trükistöölise ametiühingute liitu Riias“ asutama. See üleskutse leidis rohket poolehoidu, nii et ka kõhklejad ja arad seltsimehed oma allkirjad andsid. Mõne nädala jooksul esitati palvekiri kindralkubernerile Möller-Sakomelskile, kes selle meie õnneks seekord heatahtlikult vastu võttis ja sellekohase loa andis. Nii siis asutati 1906. a. aprilli lõpul uus „Balti trükistöölise ametiühingute liit Riias“, mille alla kõik Baltimaal töötavad trükistöölised kuulusid.

Theodor Bildt

kirjaladuja

* 1873 † 1935

Tall. Trük. Ühing.

Väljaandja: Eesti Trükistöölise Liit.

Vastutav toimetaja: A. Offenbach.

R. Tohver & Ko trükk Tallinnas, 1935.